

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/B/2020/36097107839179268

MEDZINÁRODNÝ OLYMPIJSKÝ VÝBOR
A ŠPORTOVÁ DIPLOMACIA RUSKA

Bakalárska práca

2020

Laura Košťalová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

MEDZINÁRODNÝ OLYMPIJSKÝ VÝBOR
A ŠPORTOVÁ DIPLOMACIA RUSKA

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov

Vedúci záverečnej práce: doc. PhDr. František Škvrnda, CSc.

Bratislava, 2020

Laura Košťálová

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum

.....

(podpis študenta)

POĎAKOVANIE

Touto cestou by som sa chcela poďakovať vedúcemu mojej bakalárskej práce, PhDr. Františkovi Škvrndovi, CSc. za spoluprácu pri písaní bakalárskej práce. Zároveň by som sa chcela poďakovať svojej rodine za podporu počas celého štúdia.

ABSTRAKT

KOŠTIALOVÁ, Laura: *Medzinárodný olympijský výbor a športová diplomacia Ruska*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – doc. PhDr. František Škvrnda, CSc. – Bratislava: FMV EU, 2020, 43s.

Cieľom bakalárskej práce je definovať športovú diplomáciu ako prepojenie športu a politiky na medzinárodnej scéne. Krajiny pomocou športovej diplomacie zdokonaľujú svoje postavenie v medzinárodných vzťahoch, reagujú na súčasnú politickú situáciu a prezentujú sa v zahraničí. Práca je rozdelená do troch kapitol. Prvá kapitola sa zaoberá športovou diplomaciou, jej nejednotnou definíciou, predstavením cieľov a foriem komunikácie. V nasledujúcej kapitole sme sa zamerali na Medzinárodný olympijský výbor ako hlavný športový orgán, jeho históriu od vzniku, štruktúru, podmienky členstva a prepojenie na olympijské hry. Záverečná kapitola sa zaoberá problematikou športovej diplomacie so zameraním na konkrétnu krajinu – Ruskú federáciu. Zamerali sme sa na významné udalosti športovej diplomacie v minulosti a súčasnosti. Výsledkom riešenia je dokázanie prepojenia športu a politiky v medzinárodných vzťahoch.

Kľúčové slová: Medzinárodný olympijský výbor, športová diplomacia, Rusko, olympijské hry, bojkot, doping

ABSTRACT

KOŠTIALOVÁ, Laura: *International Olympic Committee and Sport Diplomacy of Russia*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International relations; Department of International political relations – doc. PhDr. František Škvrnda, CSc. – Bratislava: FMV EU, 2020, 43p.

The objective of this final thesis is to define sport diplomacy as a link between sports and politics on international scene. Countries are using sports diplomacy to improve their position in international relations, as a respond to the current political situation and they present themselves to the other countries. The tesis is devided into three chapters. First chapter is devoted to sports diplomacy – the definition, goals and forms of communication. Next chapter we were describing International olympic committee, its history since its inception, structure, membership conditions and olympic games. The last chapter is devoted to sports diplomacy of Russian federation. We focused on important events in their sports diplomacy in the past and present. The tesis verifies the link between sport and international politics.

Key words: International olympic committee, sports diplomacy, Russia, olympic games, boycott, doping

OBSAH

Úvod.....	8
1. Teoretické východiská športovej diplomacie	10
1.1 Diplomacia vo všeobecnosti.....	10
1.2 Športová diplomacia	10
1.2.1 Prostriedky športovej diplomacie.....	12
1.2.2 Druhy a formy športovej diplomacie	13
2. Medzinárodný olympijský výbor	14
2.1 História MOV.....	15
2.2 Členstvo MOV	18
2.3 Štruktúra MOV.....	19
3. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	20
4. Športová diplomacia Ruska	22
4.1 Olympijské hry 1980 v Moskve	24
4.2 Olympijské hry 1984 v Los Angeles	25
4.3 Súťaže Družba 84	26
4.4 Hry dobrej vôle	26
4.5 Ruský dopingový škandál	28
4.6 Reakcie politikov a športovcov	32
Záver.....	34
Použité skratky	37
Zoznam literatúry	38

Úvod

„Šport neutvára charakter, ale odkrýva ho.“ - Heywood Broun.

So športom sa v dnešnej dobe stretávame pomerne často. Pre mnohých predstavuje neoddeliteľnú časť ich života. Priaznivcov tejto aktivity môžeme rozdeliť do dvoch skupín, na pasívnych a aktívnych športovcov. Zatiaľ čo pasívni športovci sledujú šport vo vysielaní, aktívni športovci sami športujú a reprezentujú svoje kluby, mestá a krajiny. V minulosti bol šport vnímaný najmä ako voľnočasová aktivita, no dnes už môžeme s určitosťou povedať, že šport môžeme považovať aj za nástroj zahraničnej politiky štátov.

Spojenie politiky a športu vzniklo v 19. storočí, kedy začali vznikať nové športové federácie. Snahy o prepojenie politiky a športu vyvrcholili koncom 19. storočia založením Medzinárodného olympijského výboru v Lausanne, ktorý je jedným z najvýznamnejších a najvyšších športovo-politických orgánov do dnešného dňa. Medzinárodný olympijský výbor organizuje letné a zimné olympijské hry a práve na ich príklade môžeme vidieť ako politická a vojenská situácia ovplyvňuje šport. Pre prvú a druhú svetovú vojnu sa hry neorganizovali v rokoch 1916, 1940 a 1944. Aj napriek tomu, že krajiny väčšinou podporovali účasť svojich športovcov na súťažiach na medzinárodnej športovej scéne, bolo bežné, keď krajina nevyslala svojich reprezentantov na znak odporu voči politickým rozhodnutiam.

V dnešnej dobe sa šport chápe nielen ako voľnočasová fyzická aktivita populácie, ale aj ako prostriedok šírenia mieru, komunikácie a vylepšenia naštrbených vzťahov. Ako príklad môžeme uviesť Zimné olympijské hry v roku 2018, kedy sa spojili Kórejská ľudovodemokratická republika a Kórejská republika a vytvorili spoločný hokejový tím. Pre tieto znepriatelené krajiny to bol jeden z prvých aktov spolupráce.

Naša práca sa zaoberá práve spojením športu a politiky, vznikom nového fenoménu na medzinárodnej scéne s názvom športová diplomacia. Cieľom našej práce bolo zadefinovať tento pojem a priblížiť ho čitateľom. Zaoberáme sa pôsobnosťou športu, ktorou sa štáty snažia ovplyvniť postavenie v medzinárodných vzťahoch. V našej práci sme sa ďalej zamerali na Medzinárodný olympijský výbor ako na hlavný orgán olympijského hnutia, jeho históriu, členov a štruktúru. Následne sme sa zaoberali športovou politikou Ruskej federácie, z historického, ale aj zo súčasného hľadiska. Zamerali sme sa na bojkoty olympijských hier v minulosti, ale aj na neumožnenie štartu ruských športovcov na

olympijských hrách v rokoch 2016 v Rio de Janeiro a 2018 v Pjongčangu z dôvodu podozrenia štátom riadeného dopingu. Ruskí športovci, ktorým nebol preukázaný pozitívny dopingový test sa mohli zúčastniť letných olympijských hier v roku 2016 pod Ruskou vlajkou, no na zimných olympijských hrách v roku 2018 museli štartovať pod neutrálnou vlajkou. Mnohí odborníci považujú tento krok za kontroverzný. V súčasnosti sa vedie spor ohľadne štartu ruských športovcov na medzinárodných podujatiach, najmä na letných olympijských hrách v Tokiu v roku 2021.

1. Teoretické východiská športovej diplomacie

1.1 Diplomacia vo všeobecnosti

Počatky diplomacie môžeme datovať až do čias antického Grécka. Vladári si navzájom vymieňali posolstvá pomocou poslov. Tieto dokumenty boli vyhotovené vo forme dvoch voskových doštičiek, ktoré mali názov diploma. Neskôr tento názor prebrali aj Rimanovia a slovo diploma sa napokon stalo označením dokumentu vydaného hlavou štátu. Okrem posolstva, dokument zabezpečoval nositeľovi aj isté práva a privilégia. V priebehu 18. storočia sa pojem diplomat začal používať na označenie poslov dokumentov a pojem diplomacia na označenie predmetnej činnosti.

Diplomacia sa v súčasnosti chápe ako realizácia medzinárodných vzťahov spôsobom, pri ktorom nedochádza k použitiu fyzickej sily. Podporuje rokovania a iné mierumilovné prostriedky. V 20. storočí diplomacia zaznamenala veľa ideologických útokov, no prežila až do súčasnosti. Je to činnosť, ktorá sa riadi právom a zvyklosťami.¹

1.2 Športová diplomacia

Športová diplomacia (z angl. sport diplomacy) nemá jasne stanovenú definíciu. Môžeme ju chápať z viacerých hľadísk. Práve pomocou nich sa odborníci snažia o vytvorenie jednotnej definície, alebo jednotného popisu tohoto fenoménu. Z politického hľadiska môžeme charakterizovať športovú diplomáciu ako súhrn diplomatických nástrojov a prostriedkov, pomocou ktorých komunikujú jednotliví aktéri v športe. Medzi aktérov sa neradia len aktívni športovci, ale aj organizované športové hnutia, medzinárodné organizácie, a počíta sa i s účasťou štátov. V súčasnosti nie je športová diplomacia samostatnou dimenziou diplomacie, ale tvorí poddimenziu kultúrnej diplomacie. Niektorí odborníci ju taktiež radia k verejnej diplomácii. Vytvára totiž obraz krajiny v zahraničí, posilňuje jej reputáciu a môže pomôcť k uľahčeniu vzťahov medzi krajinami.²

¹ Freeman, Ch.W., Marks, S.: Diplomacy [online] [Citované 14.1.2020] Dostupné na internete: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy>

² Štulajter I., Štulajter M., Barteková D.: *Športová diplomacia*. 2013, s 6-9

Kultúrnu diplomáciu môžeme charakterizovať ako sféru zahraničnej politiky štátu, ktorej funkciou je podporovať a rozvíjať kultúrny vplyv štátu v medzinárodných vzťahoch. Kultúra, šport a umenie pomáhajú prezentovať hodnoty vysielajúceho štátu. Kultúrna diplomacia je charakterizovaná ako mäkká moc (angl. soft power). Moc v medzinárodných vzťahoch rozlišujeme na mäkkú a tvrdú (hard power). Tvrdá moc je staršia, ľahšie viditeľná a jej účinky sú jednoduchšie merateľné. Je definovaná ako použitie vojenských alebo ekonomických prostriedkov na ovplyvnenie správania. Zatiaľ čo mäkká moc predstavuje schopnosť meniť správanie druhých s cieľom dosiahnuť to, čo si želá subjekt vplyvu.³

Pri pojme športová diplomacia sa často spomína pohľad Ivana Štulajtera, pôsobiaceho na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorý sa dlhodobo danou problematikou zaoberá. Ten ju charakterizuje ako nekonvenčnú diplomáciu, ktorá využíva športový idealizmus a myšlienky priateľskej spolupráce na dosiahnutie svojich cieľov. Zaraďuje ju k verejnej diplomácii. Využíva šport ako prostriedok sociálnej komunikácie a využíva spoločenskú funkciu športu na politické účely.⁴

Ďalším významným odborníkom zaoberajúcim sa tematikou športovej diplomacie je austrálsky profesor S. Murray z Bond University. Podľa jeho názoru je športová diplomacia diplomatická a reprezentatívna aktivita vykonávaná športovcami v mene jednotlivých štátov. Je podporovaná tradičnou diplomaciou, ktorá využíva športové podujatia na zapájanie sa a vytváranie pozitívneho mena.⁵

Hlavným rozdielom medzi klasickou diplomaciou a športovou diplomaciou je ten, že klasická diplomacia znamená umenie reprezentovať štát a zastupovať jeho záujmy. Športová diplomacia prezentuje ideál športu a športového hnutia. Na rozdiel od klasickej diplomacie, športová diplomacia zastupuje záujmy športujúcej verejnosti. Politická angažovanosť v športe sa považuje za nie veľmi žiadúci prvok športového hnutia. Práve preto je športová diplomacia považovaná za nie úplne štandardný prvok v medzinárodných vzťahoch.

³ NYE, J. jr.: *Soft Power: The Means To Success In World Politics*. 2014, s. 6

⁴ Štulajter I., Štulajter M., Barteková D.: *Športová diplomacia*. 2013, s 6-9

⁵ Murray, S.: Sports-diplomacy: a hybrid of two halves. [online] [Citované 14.3.2020] Dostupné na internete: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf>

1.2.1 Prostriedky športovej diplomacie

Na zadefinovanie pojmu športová diplomacia je nevyhnutné charakterizovať prostriedky, ktoré využíva. Patrí sem diplomatická korešpondencia, rokovanie, diplomatické sprostredkovanie, diplomatické misie a športoví vyslanci.

Diplomatická korešpondencia

Základnou formou diplomatickej komunikácie je písomná komunikácia formou správ, nôt, oficiálnych listov. Práve prostredníctvom nej komunikuje Medzinárodný olympijský výbor s národnými výbormi. Na korešpondenciu sa ale nevzťahujú imunity, ktoré má diplomatická pošta. Tieto výsady určuje diplomatickej pošte Viedenský dohovor o diplomatických stykoch z roku 1961. V olympijskej histórii však nebolo neobvyklým javom posielat' oficiálne listy s hlavičkou MOV politickým predstaviteľom. Dialo sa tak napríklad počas druhej svetovej vojny, kedy bola činnosť MOV dočasne pozastavená.

Rokovanie

Najdôležitejšiou formou diplomatickej komunikácie je rokovanie. V oblasti športovej diplomacie je považované za bazálny komunikačný prostriedok. Vo všeobecnosti sa preferuje priame rokovanie, či už bilaterálne alebo multilaterálne. Niekedy bola potrebná účasť sprostredkovateľa, ktorým bol po väčšine prezident MOV.

Diplomatickí sprostredkovatelia

Členstvá niektorých štátov v olympijskej rodine boli považované za problémové. Keď bol Medzinárodný olympijský výbor nútený s týmito krajinami komunikovať, využíval služby diplomatických sprostredkovateľov, nazývaných aj mediátori. Sprostredkovatelia boli zodpovední za komunikáciu medzi subjektami. Ako príklad mediátora môžeme uviesť Maria Vázqueza Raňu, významného prezidenta Asociácie národných olympijských výborov. Pôsobil ako mediátor počas politických vyjednávaní s prezidentom Kuby Fidelom Castrom o účasti kubánskych športovcov na OH v rokoch 1980 a 1984.⁶

Diplomatické misie a vyšetrovacie komisie

Medzinárodný olympijský výbor mohol ovplyvňovať medzinárodno-politické situácie pomocou diplomatických misií a vyšetrovacích komisií s mandátom MOV.

⁶ Pound, R.W.: *Inside the Olympics: a Behind-the-Scenes Look at the Politics, the Scandals, and the Glory of the Games*. 2006. s.105

Hlavnou úlohou bolo udržanie priateľského dialógu a zber informácií. Medzinárodný olympijský výbor vytvoril vyšetrovaciu komisiu na preverenie situácie v športovom riadení v krajinách. Okrem toho vyslal niekoľko misií, ktoré mali podporiť priateľské dialógy a spoluprácu.

Ako príklad môžeme uviesť misiu vedenú Alexandrom Spiercom. Cieľom misie bolo preverenie postoja Severnej Kórey k medzinárodnej politike a športu. Misia vycestovala do Kórey pod zámienkou priateľskej návštevy, no nedokázala splniť svoju úlohu. Severná Kórea neumožnila vstup delegácie na svoje územie.⁷

Športoví vyslanci a poslovia dobrej vôle

Vlády využívajú známych športovcov ako propagátorov názorov a myšlienok a ako ambasádorov. Šport je považovaný za všeobecne uznávaný prostriedok na dosahovanie cieľov. Známí športovci využívajú svoje postavenie na šírenie športového ducha a športových ideálov vo svete. Historicky prvými poslami dobrej vôle boli stolní tenisti v sedemdesiatych rokoch 20. storočia. Stalo sa tak na žiadosť americkej vlády, ktorá chcela nadviazať bližšie vzťahy s Čínskou ľudovou republikou. Vzťahy medzi krajinami sa naštrbili po zvrhnutí nacionalistickej vlády v Číne v októbri 1949. V roku 1971 podnikol poradca pre štátnu bezpečnosť Spojených štátov amerických tajné návštevy Peking. Následne v tom roku prišla pozvánka pre stolnotenisový tím Spojených štátov amerických na sériu exhibičných zápasov. Stali sa tak prvým tímom, ktorý vstúpil na územie Číny po roku 1949. Následne prezident USA navštívil Peking a to sa považuje za začiatok procesu zbližovania znepriatelených krajín.⁸

1.2.2 Druhy a formy športovej diplomacie

Z hľadiska úrovne komunikácie môžeme športovú diplomáciu rozdeliť na oficiálnu a neoficiálnu. Oficiálna športová diplomacia zahŕňa prostriedky a nástroje diplomatickej komunikácie na oficiálnej úrovni. Patrí sem komunikácia najmä medzi MOV, národnými výbormi a športovými, či politickými autoritami v štáte. Neoficiálna športová diplomacia zahŕňa činnosť športovcov a ich aktivít vykonávaných s cieľom ovplyvniť politiku krajiny. Pomocou svojich činov vyjadrujú názory na politickú situáciu a prezentujú svoje postoje na verejnosti.

⁷ Savada, A.M. – Shaw, W.: *South Korea: A country Study*. 1997. s 264

⁸ Štulajter I., Štulajter M., Barteková D.: *Športová diplomacia*. 2013, s 10-13

Podľa počtu zúčastnených strán delíme diplomáciu na bilaterálnu a multilaterálnu. Avšak táto klasifikácia sa považuje za nedostačujúcu z pohľadu športovej diplomacie, pretože nezahŕňa aktivity športovcov a mimovládnych organizácií určených pre medzinárodnú verejnosť. Druh športovej diplomacie, v ktorej pôsobí verejnosť ako aktér v medzinárodnom systéme, možno vyčleniť na základe prostriedkov, ktorými tradičná diplomacia nedisponuje. Patrí sem verejná prezentácia názorov športovcov a mimovládnych organizácií, pomocou ktorých sa ovplyvňuje verejná mienka.

Bilaterálna športová diplomacia sa týka komunikácie medzi dvomi stranami, v našom ponímaní predstaviteľmi dvoch štátov. Najčastejšie ide o rokovanie medzi MOV, ktorý zastupuje predseda s predstaviteľmi národných olympijských výborov.

Multilaterálna diplomacia zahŕňa viacero zúčastnených strán a vyskytuje sa po väčšine vo verbálnej podobe. Na vyjednávaniach sú prítomní predstavitelia viacerých členských štátov olympijského hnutia. Predovšetkým v sebe zahŕňa rokovania na každoročných zasadnutiach Medzinárodného olympijského výboru.⁹

2. Medzinárodný olympijský výbor

Medzinárodný olympijský výbor je medzinárodnou mimovládnu neziskovou organizáciou, ktorá bola založená v 23. júna 1894 v Paríži. Jej hlavným poslaním malo byť obnovenie tradície starovekých olympijských hier. V súčasnosti sa jej sídlo nachádza vo švajčiarskom meste Lausanne. Jeho úlohou je riadenie olympijskeho hnutia v súlade s Olympijskou chartou. Organizuje letné a zimné olympijské hry, ktoré sú výlučne jeho majetkom, pretože vlastní práva na organizovanie, prezentovanie, využitie a šírenie hier. Zároveň je aj vlastníkom olympijských symbolov. Okrem organizácie hier výbor podporuje šírenie olympijských hodnôt a podporuje členské organizácie v rámci olympijskeho hnutia. Medzinárodný olympijský výbor je jednou z najstarších medzinárodných organizácií, ktorým sa podarilo prežiť obidve svetové vojny.

Zakladateľom výboru bol francúzsky barón Pierre de Coubertin. Bol fascinovaný antickými ideálmi, ktoré aj uctieval. Najmä ideál kalokagatie, čo v preklade znamená spojenie krásy tela a duše. Podľa viacerých antických kritikov mal byť práve tento ideál porušený, pretože prekvitala éra svalov, ktoré boli tréningom deformované a nie

⁹ Štulajter I., Štulajter M., Barteková D.: *Športová diplomacia*. 2013, s 13-15

vyformované. Negatívne ohlasy však nemohli ohroziť konanie hier a ich vývoj. Šport sa postupne stal dominantou Olympie. ¹⁰

Počas hier sa v Olympii schádzala nielen športová elita, ale aj tá politická, umelecká či spoločenská. Tým hry začali získavať nadnárodný význam a stávali sa jednou z najväčších politických a spoločenských udalostí. Pre pokojný priebeh hier bol vyhlasovaný všeobecný mier – ekecheiria („ruky preč od zbraní“). Pod hrozbou prísnych sankcií bol vyhlásený zákaz akýchkoľvek vojnových konfliktov. ¹¹

Coubertin sa snažil sa o obnovu antických hier, čo sa mu napokon podarilo. Je považovaný za zakladateľa moderných olympijských hier. ¹²

V súvislosti s olympijskými hrami je nutné spomenúť aj olympijské symboly, ktoré vyjadrujú olympijské myšlienky a univerzálnosť olympijského hnutia. Medzi najvyššie symboly olympijského hnutia patria: symbol, zástava, heslo a hymna.

Najvyšším olympijským symbolom sú olympijské kruhy, nachádzajúce sa aj na zástave. Na bielom podklade sa nachádza 5 rôznofarebných prepojených kruhov symbolizujúcich 5 kontinentov. Farby boli zvolené tak, aby obsahovali tie, ktoré sa nachádzajúce na vlajkách štátov. Až okolo roku 1950 sa začali prirad'ovať farby kruhov ku kontinentom. Modrý kruh reprezentuje Európu, žltý Áziu, čierny Afriku, zelený Austráliu a Oceániu a červený Ameriku. Toto tvrdenie bolo vyvrátené v roku 1951, pretože neexistoval dôkaz o tom, že to bol zámer, no v súčasnosti je to stále súčasťou mnohých interpretácií.

Medzi ďalšie symboly patrí olympijská hymna, ktorou sa v roku 1958 stala kantáta Spyridona Samarasa. Posledným symbolom je olympijské heslo - Citius, Altius, Fortius (Rýchlejšie, vyššie, silnejšie). ¹³

2.1 História MOV

Sám barón Pierre de Coubertin navrhol celé počiatočné zloženie MOV v roku 1894. Výbor následne prideliť právo usporiadať prvé moderné olympijské hry Grécku, konkrétne

¹⁰ Grexa, J.: *Aké boli antické olympijské hry*. 2011. s.1-9

¹¹ Dovalil, J. A kol.: *Olympismus*. 2004. s. 1-5.

¹² The international olympic committee [online] [Citované 1.3.2020] Dostupné na internete: <https://www.olympic.org/about-ioc-olympic-movement>

¹³ Olympism and the olympic symbol [online] [Citované 16.12.2019] Dostupné na internete: https://www.olympic.sk/sites/default/files/field_media_file/2019-03/1.%20Olympism%20and%20the%20Olympic%20symbol%20-%20Principles%20and%20usage%20guidelines.pdf

Aténam. Na základe tohto rozhodnutia bol na post predsedu MOV zvolený grécky spisovateľ Demetrius Vikelas. Na post generálneho sekretára bol menovaný sám zakladateľ, barón Pierre de Coubertin. Pôvodný výbor tvorilo 13 členov, medzi najvýznamnejších patrili Jiří Guth z Česka, Ferenc Kemény z Maďarska, Viktor Balck zo Švédska, alebo aj Wiliam M. Sloane zo Spojených štátov amerických. Každý jeden z členov pôsobil aj ako zástupca výboru vo svojej krajine. Medzinárodný olympijský výbor bol v minulosti považovaný za spolok elít, pretože väčšina jeho členov mala šľachtické zázemie.¹⁴

Vysokoškolský profesor Jiří Guth, ktorý bol členom až do roku 1943, to opisuje vo svojich pamätiach – „V roku 1915 to bol jeden vojvoda, dve kniežatá, dvanásť grófov, šesť barónov, jeden markíz, päť šľachticov a okrem toho 22 členov bez šľachtického predikátu. Z nich však jeden bol veľvyslanec, dvaja generáli, jeden plukovník a ďalší americkí multimilionári. Takže ja som bol hneď od začiatku v celej tejto spoločnosti najchudobnejší a zaujímal som tam najskromnejšie postavenie.“¹⁵

Vo svojich začiatkoch fungoval MOV len obmedzene. Coubert však inicioval spoluprácu medzinárodných organizácii a jeho úsilie viedlo k zjednocovaniu sveta prostredníctvom športu. Novodobé olympijské hry budú vždy spístopnené celému svetu, bez ohľadu na politickú situáciu. Hry majú fungovať na princípe nediskriminácie. Akékoľvek diskriminačné prvky majú byť odsúdené.¹⁶

Pod vedením MOV začali nasledovne vznikať jednotlivé národné olympijské výbory (NOV). Uznávanie týchto výborov prebiehalo v piatich etapách.

Prvou etapou bolo obdobie od roku 1894 do roku 1914, teda obdobie pred prvou svetovou vojnou. V tejto etape sa uznali najmä európske výbory a výbory z Kanady, Austrálie, Japonska, Egyptu a Spojených štátov amerických. Všetky tieto krajiny sa zúčastnili olympijských hier v roku 1912.

Druhé obdobie, taktiež nazývané aj medzivojnové obdobie, sa datuje od roku 1918 do roku 1939. V tomto období sa pridali národné výbory krajín Latinskej Ameriky, Španielska, Malty, Poľska, Indie a Filipín. Nie všetkým krajinám však bolo umožnené zúčastniť sa olympiády. V roku 1916 sa hry neorganizovali pre práve prebiehajúcu prvú

¹⁴ International Olympic Committee (IOC) [online] [Citované 18.2.2020] Dostupné na internete: <https://www.encyclopedia.com/sports/sports-fitness-recreation-and-leisure-magazines/international-olympic-committee-ioc>

¹⁵ Souček, L.: „Novoveké olympijské hry – Hry olympiád od Atén 1896 po Peking 2008 v kontexte vývoja medzinárodného olympijského hnutia, 2011, [online] [Citované 18.2.2020] Dostupné na internete: <http://docplayer.org/24389183-Hry-olympiad-od-aten-1896-po-pekings-2008-v-kontexte-vyvoja-medzinarodneho-olympijskeho-hnutia-lubomir-soucek-edicia-oly-m-p-i-z-m-u-s-v-p-r-a-x-i.html>

¹⁶ Guttman, A.: *The Olympics: A History of the Modern Games*. 2002. s.7-20

svetovú vojnu. Nasledujúcej olympiády konajúcej sa v roku 1920 nemohli zúčastniť štáty zoskupenia Dohoda (Veľká Británia, Francúzsko, Rusko, Taliansko, Spojené štáty americké a ďal.). Práve tieto štáty mali byť zodpovedné za vypuknutie prvej svetovej vojny.

Tretiou etapou bolo obdobie po druhej svetovej vojne (1945-1975). Práve toto obdobie sa považuje za kritické pre rozvoj MOV. V rokoch 1940 a 1944 sa pre druhú svetovú vojnu nekonali olympijské hry. Aj keď olympiáda v roku 1948 v Londýne sa konala, nebolo to za účasti všetkých krajín. Rovnako ako po prvej svetovej vojne, ani po druhej svetovej vojne sa hier nemohli zúčastniť krajiny, ktoré boli považované za vinníkov vojny. Zároveň finančná situácia vo svete nedovolila mnohým štátom rozvíjať šport do takej miery akou bolo potrebné. Mnohé štáty hry bojkotovali. Medzi uznané národné výbory pribudli výbory krajín východného bloku a ZSSR. Následne aj arabské krajiny, krajiny juhovýchodnej Ázie, Karibiku a Afriky.

V poradí 4. obdobie prebiehalo medzi rokmi 1976 až 1989. K MOV sa pridali krajiny, ktoré v minulosti nemohli byť členmi z politických dôvodov – Vietnam a Čína. Zároveň pribudli novo vzniknuté štáty. Olympijské hry v roku 1984 boli ako prvé OH sponzorované, a to finančnými poplatkami za televízne prenosy. Práve to vytváralo tlak na športovcov, na základe ktorého bola vyradená formulka o amatérskom športe z Olympijskej charty. V tomto období boli prezidentami MOV najskôr Lord Killanin a nesôr Juan Antonio Samaranch. Práve druhý menovaný uzavrel mnoho dohôd s televíznymi spoločnosťami a sponzormi, ktoré financovali organizáciu hier a činnosť MOV. Toto obdobie sa vyznačovalo aj bojkotom troch olympijských hier. Ako prvé v histórii bojkotovali olympijské hry africké krajiny v roku 1976 v Montreale. Dôvodom bojkotu bolo rozhodnutie MOV, ktoré dovoľovalo štart športovcov z Juhoafrickej republiky na olympijských hrách. Práve táto krajina bola vyšetrovaná pre podozrenie z rasistických útokov. Africké krajiny nesúhlasili s rozhodnutím, ktoré vyvrátilo rasistické obvinenia a na znak odporu sa nezúčastnili olympijských hier. Ďalšia olympiáda sa konala v Moskve. Ruský organizačný výbor žiadal potvrdenie od afrických krajín, že nebudú bojkotovať aj nasledujúce hry. Africké krajiny sa hier zúčastnili, ale bojkot prišiel zo strany Spojených štátov amerických, ktoré sa nezúčastnili olympijských hier v Moskve, čo bola reakcia na vojenský akt Ruska. Sovietsky zväz potom bojkotoval olympijské hry v roku 1984 v Los Angeles ako reakciu na americký bojkot hier v Moskve.

Posledné obdobie začalo po páde berlínskeho múru, po roku 1989. K MOV pristúpili krajiny, ktoré vznikli po rozpade východného bloku. V roku 2001 bol zvolený nový

prezident MOV, belgičan Jacques Rogge.¹⁷ Jedným z jeho cieľov bolo zníženie počtu športovcov štartujúcich na olympijských hrách. Nakoniec sa mu podarilo obmedziť počet štartujúcich na súčasných približne 10 000 športovcov. Zároveň sa zaviazal bojovať proti korupcii a pomáhal pri riešení dopingových škandálov. V súčasnosti tvorí MOV viac než 200 národných olympijských výborov.¹⁸

2.2 Členstvo MOV

Nielen v minulosti, ale aj v súčasnosti môžeme považovať MOV za elitný klub, ktorého súčasťou sú prominentné osobnosti v oblasti športu. Členom MOV sa stávajú jednotlivci kooptáciou, čo v preklade znamená prijatím súčasnými členmi. Členstvo je obmedzené vekovo od roku 1967, kedy bola maximálna veková hranica stanovená na 80 rokov. Na konci druhého tisícročia, v roku 1999, bola táto hranica znížená o 10 rokov. Obmedzenia však neplatia retroaktívne, a preto môžeme v súčasnosti pozorovať zaujímavú situáciu kedy v MOV zasadajú členovia s neobmedzeným členstvom, ale aj členovia na ktorých sa vzťahuje vekový limit.

Maximálny počet členov Medzinárodného olympijského výboru je 115. Rozdelení sú nasledujúco:

- a) Najviac miest, celkovo 70, je vyhradených pre nezávislých členov.
- b) Ďalších 15 miest je vyhradených pre zástupcov športovcov, medzi ktorých v súčasnosti patrí aj zástupkyňa zo Slovenska, Mgr. Danko Barteková.
- c) 15 miest je určených aj pre zástupcov medzinárodných športových federácií
- d) 15 miest pre zástupcov národných olympijských výborov. V prípadoch keď zástupca príde o miesto vo výbore alebo v organizácii, zaniká tým aj jeho miesto ako člena MOV.

Členstvo končí na konci kalendárneho roka v ktorom člen dosiahne vek 70 rokov, po podaní demisie alebo opätovnom nezvolení.

¹⁷ Belgian Jacques Rogge elected IOC president [online] 2001 [Citované 1.4.2020] Dostupné na internete: <https://www.irishtimes.com/news/belgian-jacques-rogge-elected-ioc-president-1.390431>

¹⁸ Chappelet, J., Kübler-Mabbott, B.: The International Olympic Committee and the olympic system , The governance of world sport [online] 2008 [Citované 1.5.2020] Dostupné na internete: https://www.researchgate.net/publication/292529037_The_International_Olympic_Committee_and_the_olympic_system_The_governance_of_world_sport

MOV spolupracuje s viacerými medzinárodnými organizáciami, napríklad so Svetovou antidopingovou agentúrou, Svetovou asociáciou olympionikov, Športovým arbitrážnym súdom, Medzinárodnou olympijskou akadémiou a ďalšími.¹⁹

2.3 Štruktúra MOV

Orgánmi Medzinárodného olympijského výboru sú predseda, zasadnutie a výkonný výbor. Podľa Olympijskej charty je najvyšším orgánom Zasadnutie, ktoré prijíma konečné rozhodnutia. Schádza sa raz za 12 mesiacov. Výkonný výbor má „zodpovednosť za správu MOV a riadenie jeho záležitostí“ a rieši prípadné spory ohľadom rozhodnutí prijatých Zasadnutím. V niektorých výnimočných prípadoch sa spory riešia pred Športovým arbitrážnym súdom (CAS). Predseda zastupuje výbor a riadi všetky jeho aktivity. Dĺžka volebného obdobia predsedu je 8 rokov. Môže byť znovuzvolený na obdobie ďalších 4 rokov. Má právomoc urobiť rozhodnutia namiesto zasadnutia alebo výkonného výboru, ale len pri splnení určitých podmienok. Súčasným predsedom je od 10. septembra 2013 Thomas Bach z Nemecka. Nahradil vo funkcii Jacquesa Roggeho, ktorý strávil na čele MOV 12 rokov. Bol zvolený spomedzi šiestich kandidátov v Buenos Aires v Argentíne. Thomas Bach je zároveň prvým prezidentom, ktorý má titul olympijského šampióna. Získal zlatú medailu z olympijských hier v roku 1976 v Montreale ako člen nemeckého tímu fleuretistov. Je v poradí deviatym prezidentom MOV.²⁰

Predseda, výkonný výbor, alebo zasadnie môžu ustanoviť komisie. Sú poradným orgánom zasadnutia a menuje ich prezident. V súčasnosti sú to napríklad komisia športovcov, etická komisia, hodnotiace komisie, marketingové komisia, lekárska komisia, programová komisia, komisa pre olympijskú solidaritu, alebo auditorský výbor.²¹

¹⁹ Medzinárodný olympijský výbor: The organisation. [online] [Citované 25.4.2020] Dostupné na internete: <https://www.olympic.org/about-ioc-olympic-movement>

²⁰ Medzinárodný olympijský výbor: The organisation. [online] [Citované 25.4.2020] Dostupné na internete: <https://www.olympic.org/about-ioc-olympic-movement>

²¹ Medzinárodný olympijský výbor: Commissions. [online] [Citované 12.4.2020] Dostupné na internete: <https://www.olympic.org/ioc-commissions>

3. Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavnými cieľmi našej práce bolo zdefinovať a charakterizovať športovú diplomáciu ako prostriedok realizácie politických názorov cez šport. Zamerali sme sa aj na konkrétnu krajinu – Ruskú federáciu a ako do medzinárodných vzťahov vstupuje Medzinárodný olympijský výbor. Na dosiahnutie sme si stanovili tri čiastkové ciele.

Ako prvý čiastkový cieľ sme určili pokus o zdefinovanie pojmu športová diplomacia, keďže aj napriek rastúcej popularite, v súčasnosti neexistuje presná definícia tohoto pojmu. Zároveň sme chceli poukázať na to akým spôsobom krajiny využívajú šport na presadzovanie svojich politických názorov a ako rekáciu na cudzie politické názory a činy.

Druhým čiastkovým cieľom bol rozbor Medzinárodného olympijského výboru ako najvyššieho športového orgánu na medzinárodnej scéne, jeho históriou a štruktúrou. Priblížili sme olympijské hry, ako najväčší športový sviatok.

Tretím a posledným čiastkovým cieľom bola analýza športovej diplomacie konkrétnej krajiny – Ruskej federácie. Túto krajinu sme si vybrali na základe toho, že patrí medzi najmocnejšie krajiny vo svete a zároveň v posledných rokoch zaznamenala najväčšie zmeny a problémy čo sa týka športovej diplomacie. Zamerali sme sa bojkoty olympijských hier a súčasnú situáciu, ktorú poznačila kauza štátom riadeného dopingu.

Písanie bakalárskej práce sme rozdelili do niekoľkých častí. V prvej fáze, prípravnej, sme zhromaždili odbornú literatúru a zamerali sme sa na jej následné štúdium. Táto fáza bola z nášho pohľadu aj najkomplikovanejšia, pretože slovenskí vedeckí autori sa doposiaľ neorientovali smerom športovej diplomacie. V súčasnosti existuje len jeden slovenský knižný zdroj a to *Športová diplomacia* od doktorov Ivana Štulajtera a Matúša Štulajtera, ktorí pri spracovaní využívali pomoc od zástupkyne Slovenska v Medzinárodnom olympijskom výbore, olympioničky Mgr. Danky Bartekovej. Pre nedostatok domácich knižných zdrojov sme čerpali zo zahraničných publikácií, ktoré sa športovej diplomácii venujú vo väčšej miere.

Aj napriek tomu, že v zahraničnej literatúre sme mohli nájsť väčšie množstvo knižných zdrojov, na doplnenie informácií sme využívali aj vedecké články. Vo veľkej miere sme využívali odborné internetové zdroje, pretože téma športovej diplomacie je vysoko aktuálna a často sa mení.

Veľkým problémom počas písania našej bakalárskej práce bola absencia relevantných zdrojov a nejednotnosť informácií, keďže v súčasnosti neexistuje presná definícia pojmu

športová diplomacia a ani presné vymedzenie jej práv a prostriedkov. Ďalším problémom bola analýza športovej diplomacie Ruska, konkrétne vyšetrovania štátom riadeného dopingu. V súčasnosti sa experti a politici nevedia jednoznačne zhodnúť na správnosti tohoto rozhodnutia. Niektorí politici majú názor, že znemožnenie štartu ruských športovcov je útok na Rusko s politickým podtónom.

4. Športová diplomacia Ruska

Počiatky organizovaného športu v Ruskej federácii siahajú až do 19. storočia. Šport bol propagovaný podľa vzoru Veľkej Británie, Nemecka, či Škandinávie. V tom čase už bola spoločnosť priemyselne rozvinutá, tak šľachtici spolu s cudzinacami, ktorí mali svoje sídla v Rusku, zakladali súkromné rekreačné kluby vo veľkých mestách.

Zaujímali sa o športy ako je gymnastika, kriket, šerm, tenis, korčuľovanie alebo jachting. Pre divákov, komerčný propagátori poskytovali aj profesionálne športy ako napríklad futbal, box, jazda na bicykli alebo konské dostihy. Medzi prvé kluby patria Cisársky Jachtingový klub založený v roku 1846 alebo Amatérska korčuliarska spoločnosť z roku 1864. Na prelome storočí existovalo na území Ruska už niekoľko športových združení.

Celkový počet klubov pred prvou svetovou vojnou bol okolo 1266 klubov. Priemerný klub mal asi šesťdesiat členov, takže môžeme hovoriť približne o 76 tisícoch členoch. Väčšina z týchto klubov bola sústredená do veľkých miest, no nárast počtu klubov spozorovali aj niektoré industrializované provincie. Napríklad v Bielorusku bolo registrovaných približne tisíc členov a na Ukrajine dokonca až 8 tisíc. Športové kluby však neboli otvorené pre každého. Židia, priemyselníci a vidiecki občania boli vylúčení zo súkromného športového života stredných a vyšších tried. Nedialo sa tak len na území Ruska, ale aj napríklad vo Veľkej Británii.

Neskôr, v roku 1917 sa moci v Rusku ujali Bolševici. Nové vedenie prevzalo vyvíjajúce sa športové hnutie, ktoré však malo mnoho odlišností od toho ako sa šport vyvíjal na Západe. Ako príklad môžeme uviesť, že vo Veľkej Británii za prudkým rozvojom organizovaného športu stáli najmä nepracujúci občania. Mali zriadené športové kluby a ich riadiace orgány sa oddelili navzájom od seba aj od vlády, ktorá mala na starosti ich financovanie a kontrolu.

Na druhej strane, keďže v Rusku zastrešoval štát podnikanie, vytvorila sa tak určitá kontrola nad organizáciou športu a športovým hnutím. Vznikol úrad generálneho inšpektora pre šport, na čele ktorého stál armádny dôstojník, generál Vladimír Nikolajevič Vojejkov. Úlohou tohoto úradu bola koordinácia so športovým hnutím. Športové kluby sa postupne začali meniť na multišportové centrá, ktoré boli riadené a kontrolované miestnou a centrálnou vládou. Bola zachovaná prísna kontrola nad vývojom organizovaného športu, ktorá mala zabrániť jeho zneužitiu na revolučné účely. Napriek tomu našli sa povstalecké

skupiny a nezákonné kluby, ktoré trénovali streľbu a neozbrojený boj ako prípravu na revolúciu.

Práve kontrola nad športovým životom spôsobila, že nová vláda z roku 1917 bola schopná prevziať už hotovú štátnu organizáciu športu, bez nutnosti rozoberať rozsiahle štruktúry klubov. Postupom času všetky vrstvy obyvateľstva mali prístup ku športu. Prvé vládne kroky neboli okamžite jasné, pretože nemali prakticky žiadny vzor. Kritizovali postoj cárskeho Ruska ku športu. V prvých rokoch existencie nového štátu dochádzalo v krajine k masívnemu znárodňovaniu priemyslu a športu. Do konca roku 1921 v krajine neexistoval ani jeden neštátny športový klub. Nasledujúce roky bola zavedená nová ekonomická politika, no ani počas nej sa nepodarilo obnoviť súkromné športové kluby.

Šport bol vnímaný ako spôsob zvýšenia štandardu fyzického a sociálneho zdravia. Zároveň podporoval socializáciu, stimuláciu populácie a uľahčoval zisk medzinárodného uznania a prestíže. Vybavenie starých športových klubov sa využívalo na základný vojenský výcvik nových vojakov Červenej armády.

Športová diplomacia Ruska má bohatú históriu. Po rozpade Sovietskeho zväzu sa však jej rozvoj pozastavil. O návrate Ruskej federácie k športovej diplomacii môžeme hovoriť až v roku 2000. Práve v tom roku sa na čelo krajiny dostal súčasný prezident Vladimir Putin. Po jeho nástupe sa stabilizovalo vnútropolitické prostredie v krajine, čo podnietilo riešenie zahranično politických otázok. Krajina sa zároveň zamerala na budovanie imidžu nového Ruska a práve šport bol vybraný ako jeden z nástrojov.

Medzi prvé kroky patrila kandidatúra na usporiadanie OH v Soči. Prezident Vladimir Putin sa zúčastnil prezentácie kandidátskeho mesta Soči, a dokonca prvý krát predniesol príhovor v anglickom jazyku. Tieto kroky dokazovali dôležitosť, ktorú Rusko prikladalo tomuto podujatiu.

Práve angažovanie najvyššieho politického vedenia krajiny je charakteristickou črtou športovej diplomacie Ruska. Okrem najvyššieho politického vedenia sa do športovej diplomacie aktívne zapája aj Ministerstvo zahraničných vecí a Ministerstvo športu. Prezident sa sám netajil osobným záujmom o úspešnú organizáciu hier.

Dôležitosť, ktorú Ruská federácia prikladá športovej diplomacii, dokazuje aj otvorenie Medzinárodnej olympijskej univerzity. Cieľom tejto inštitúcie je výchova špičkových odborníkov v oblasti športového manažmentu a športovej diplomacie. Jej hlavné sídlo je olympijské miesto Soči. Založenie univerzity inicioval MOV a ruská vláda.

Podobne ako ostatné štáty, aj Ruská federácia využíva známe osobnosti na propagáciu krajiny. Napríklad známy ruský hokejista Alexander Ovečkin bol menovaný za

ambasádora OH v Soči. Ovečkin je populárny v americkej Národnej hokejovej lige v USA. Tento krok mal prispieť k nakloneniu americkej verejnosti k hrám.

4.1 Olympijské hry 1980 v Moskve

Éra po druhej svetovej vojne bola poznačená bojom o moc medzi Spojenými štátmi americkými a Sovietskym zväzom. Súperenie medzi štátmi sa prejavilo vo všetkých oblastiach, vrátane športu. Športové úspechy nadobudli mimoriadny politický význam a boli vnímané ako potvrdenie správnosti režimu v krajine. Západ obhajoval demokratický režim, zatiaľ čo Východ podporoval socialistický režim. Aj Moskva aj Los Angeles bojovali o usporiadanie OH v roku 1980. Sovietsky zväz však bojoval o možnosť organizovať hry už v roku 1976, kedy prehral s kanadským Montrealom. Takmer jednohlasne vyhrala Moskva, čo sa považovalo za víťazstvo socializmu.²² Sovietska vláda sa zaručila za organizáciu hier a okamžite podnikla prvé prípravné kroky.²³

Hlavným cieľom ZSSR bolo zabrániť akýmkoľvek bojkotom hier. Zväz zároveň odsúdil bojkot afrických krajín na OH 1976 v Montreale. Africké krajiny sa nezúčastnili hier, pretože nesúhlasili so stanoviskom Medzinárodného olympijského výboru. Ten vyšetroval Juhoafrickú republiku pre podozrenie z rasizmu. MOV k podozreniam zaujal zamietavé stanovisko a vyvrátil ich. Krajiny nespokojné s týmto rozhodnutím sa rozhodli hry bojkotovať. Ignatij Novikov, ktorý pôsobil ako predseda organizačného výboru, vynaložil veľké úsilie, aby získal sľub od SCSSA, že hry bojkotované nebudú.

Hrozba bojkotu ale reálne nastala, keď Sovietsky zväz 27. decembra 1979 vyslal ozbrojené jednotky na územie Afganistanu. Možnosti reakcie zo strany USA boli obmedzené. ZSSR bol stálym členom Bezpečnostnej rady OSN, takže diplomatické protesty boli zbytočné. V časoch finančnej krízy si USA nemohli dovoliť ani ekonomické represálie. Prezident USA, Jimmy Carter, uznal potrebu reakcie, čo by mu zvýšilo šancu na opätovné zvolenie do funkcie. Bojkot hier bol ľahko dostupným a relatívne nie drahým riešením.

Nasledujúci rok, v januári 1980, prezident Carter vyhlásil ultimátum ZSSR. Pokiaľ zväz nestiahne svoje vojenské jednotky z územia Afganistanu, Spojené štáty americké

²² Peppard, V., Riordan, J. – *Playing politics: Soviet sport diplomacy to 1992*, 1993, s 95-112

²³ Espy, R.: *The politics of the olympic games: with an epilogue*. 1981 s.131-136

budú bojkotovať olympijské hry. Prezident o svojom zámere informoval aj Medzinárodný olympijský výbor a USOC.

Verejnosť podporovala úplný bojkot, teda nielen neúčast' na hrách ale aj embargo na vývoz akéhokoľvek tovaru, ktorý by mohol pomôcť pri organizácii hier. Prezident sa dostal do rozporu s národným olympijským výborom, ktorý tvrdil, že zákaz štartu pre športovcov je porušenie Olympijskej charty. Minister zahraničných vecí USA, Cyrus Vance, však označil bojkot hier za otázku národnej bezpečnosti. Na základe tohoto rozhodnutia národný olympijský výbor Spojených štátov zmenil rozhodnutie.

Hier sa zúčastnilo 85 krajín, no skoro rovnaký počet krajín (65) hry bojkotoval. Možnosť pochodovať na otváraciom ceremoniáli pod neutrálnou vlajkou využilo až 16 krajín. Sovietsky olympijský výbor bojkot hier odsúdil a požadoval aby na dané krajiny boli uvalené sankcie. Odsudzoval intervenciu politiky do športu. Situácia ešte prehĺbila spory medzi Sovietskym zväzom a Spojenými štátmi americkými.²⁴

4.2 Olympijské hry 1984 v Los Angeles

Letné olympijské hry 1984 boli pridelené americkému mestu Los Angeles. Po odstúpení Teheránu bolo toto americké mesto jediným kandidátom. Keďže USA a sympatizujúce štáty bojkotovali OH v 1980 v Moskve, očakávalo sa, že nasledujúce hry budú poznačené politickými problémami. Špekulovalo sa, či podporovatelia olympijských hier v Moskve podniknú odvetné kroky.²⁵ Organizačný výbor OH 1984 v Los Angeles (LAOOC) mal pri organizácii hier mnohé problémy, prevažne finančného charakteru.²⁶

1. septembra 1983 zostrelila sovietska protiletická obrana kórejské civilné lietadlo. Na základe toho sa štát Kalifornia, v ktorom sa organizačné mesto Los Angeles nachádza, dožadoval vylúčenia ZSSR z hier. Predseda národného olympijského výboru ZSSR začal požadovať od LAOOC aby organizácia hier bola v súlade s Olympijskou chartou a štart by mal byť umožnený štart všetkým športovcom.

Na začiatku roka 1984 sa začali vyjednávania medzi Maratom Gramovom, novým prezidentom NOV ZSSR, a Peterom Ueberrothom, prezidentom LAOOC. Sovietsky zväz žiadal veľké ústupky vo forme znížených nákladov na bývanie, uznávanie akreditačných

²⁴ Štulajter I., Štulajter M., Barteková D.: *Športová diplomacia*. 2013, s 69-70

²⁵ Kubálek, D. – Müllerová, H-. *Kronika olympijských her 1896-1996*. 1996.s139

²⁶ Peppard, V., Riordan, J. – *Playing politics: Soviet sport diplomacy to 1992*, 1993, s 95-112

kariet namiesto víz, garanciu povolenia na spätočné lety z Moskvy a miesto na zakotvenie lode.

Aj keď organizačný výbor bol vyjednávaniu otvorený, americká vláda zastávala striktný zamietavý postoj. Odmietla udeliť víza olympijskému atašé ZSSR, Olegovi Jeriškinovi. Išlo o agenta KGB, ktorý v minulosti pôsobil na vevyslanectve ZSSR vo Washigtone.²⁷

Reakciou Moskvy bolo vyhlásenie o neúčasti sovietskych športovcov na OH, pretože nemôže byť garantovaná ich bezpečnosť. Postupne odriekli účasť na hrách všetky krajiny východného bloku okrem Rumunska. Medzi bojkotujúce krajiny patrilo napríklad aj Česko-Slovensko, Maďarsko alebo Poľsko. Hier sa zúčastnilo 140 štátov.²⁸

4.3 Súťaže Družba 84

Súťaže Družba 84 vznikli ako kompenzácia pre sovietskych športovcov, ktorým nebola umožnená účasť na OH 1984 v Los Angeles. Konali sa od 2. júla do 16. septembra, prerušené boli v čase olympiády. Slúžili ako prehliadka vynikajúcich výkonov športovcov. Usporiadateľom bol Sovietsky zväz spolu so satelitnými štátmi.

Súťažilo sa vo všetkých olympijských odvetviach okrem futbalu, ženskej cyklistiky a synchronizovaného plávania. Dejiskami bolo 9 miest v rôznych socialistických štátoch. Napríklad atletické súťaže sa konali v Prahe, súťaže športovej gymnastiky v Olomouci, ženský hádzanársky turnaj sa konal v Trenčíne. Zúčastnilo sa 49 štátov a viac než 2000 športovcov. Súťaže dosahovali vysokú úroveň, dokonca v 28 disciplínach dosiahli atléti lepšie výsledky ako víťazi na OH 1984.²⁹

4.4 Hry dobrej vôle

Koncom 20. storočia bolo olympijské hnutie poznačené troma po sebe nasledujúcimi politickými bojkotmi hier. Hovoríme o OH v Montreale 1976, Moskve 1980 a v Los Angeles 1984. Dané roky sa vyznačujú turbulentnou politickou situáciou vo svete.

Vzťahy medzi východným blokom a Západom boli napäté, a to sa odzrkadlilo aj na olympijskej pôde. Urovnanie vzťahov medzi znepriatelenými krajinami mali urovnať tzv.

²⁷ Štulajter I., Štulajter M., Barteková D.: *Športová diplomacia*, 2013, s 71-72

²⁸ Kolář, F.: *Bojkot, nebo neúčast? In: Fragmenty dějin*. 2006. s.607-608

²⁹ Štulajter I., Štulajter M., Barteková D.: *Športová diplomacia*, 2013, s72

Hry dobrej vôle. Usporiadal ich americký magnát Ted Turner. Hry mali zamedziť stupňovaniu napätia, prípadne ďalšiemu bojkotu. Zároveň slúžili ako kompenzácia pre športovcov, ktorí sa na základe politických rozhodnutí nemohli zúčastniť OH 1980 v Moskve a OH 1984 v Los Angeles.³⁰

Táto iniciatíva je považovaná za veľmi vhodné a výrazné použitie športu na politické ciele. Prvé hry dobrej vôle sa uskutočnili v júli 1986 v Moskve, čo privítala Sovietska strana s nadšením. Sovietsky štátny výbor pre šport (Goskomsport) a NOV ZSSR sa okamžite pustili do príprav. Sovietsky zväz videl hry ako príklad vzájomnej spolupráce s USA. Mnohé medzinárodné federácie, vrátane národného olympijského výboru Spojených štátov sa od hier dištancovali. Ted Turner sa následne obrátil na Atletický kongres (TAC) ako na najvyšší športový orgán zodpovedný za atletiku v Spojených štátoch. Ten prijal jeho nápad s nadšením a kancelária TAC sa následne stala administratívnym a organizačným centrom hier. Z tohoto miesta kontroloval Turner organizáciu naďalej. Sovietska strana navrhla, že pre skvalitnenie podujatia bude lepšie ak sa zúčastnia aj športovci z iných krajín. Turner následne vyhlásil, že do Moskvy pricestuje až 5 tisíc športovcov z celého sveta, okrem Juhoafrickej republiky. Dôvodom vynechania tejto africkej krajiny mali byť stále pretrvávajúce obvinenia z rasizmu. Turner zároveň vyhlásil, že tieto hry budú veľkým športovým sviatkom, väčším ako sú olympijské hry. Tieto sľuby sa nakoniec naplnili a hry sa stali symbolom mieru, spolupráce a boli celosvetovo sledované a podporované. Dôležitý bol najmä ich politický prínos, ktorý dokazoval, že na oboch znepriatelených stranách existuje vôľa zmierniť napätie. Na otváraciom ceremoniáli Hier dobrej vôle mal príhovor Michail Gorbačov. V ňom vyhlásil, že Sovietsky zväz podnikol všetky kroky preto, aby sa rok 1986 stal rokom medzinárodného mieru.³¹

Pri spätnom pohľade je možné potvrdiť, že Hry dobrej vôle splnili svoj účel. Zmiernili napätie medzi znepriatelenými stranami a podčiarkli ich vôľu vzájomne spolupracovať. Niesli sa v fair-play a v duchu mierumilovnej spolupráce. Hry sa uskutočnili ďalej aj v rokoch 1990, 1994, 1998 a 2001. Tieto hry sa však konali až po skončení Studenej vojny v miernejších časoch. Nemali teda až taký veľký politický význam.

³⁰ Starrs, Ch.: Goodwill Games. [online] 2006 [Citované 18.2.2020] Dostupné na internete: <https://www.georgiaencyclopedia.org/articles/sports-outdoor-recreation/goodwill-games>

³¹ Senn, E: *Power, Politics and The Olympic Games*. 1999. s. 210-211

4.5 Ruský dopingový škandál

V súčasnosti športovým svetom rezonuje kauza ohľadne štátom riadeného dopingu v Rusku. Najvýznamnejším zistením bolo odhalenie dopingu ruských športovcov na Olympijských hrách v roku 2014. Ruskí atléti Yulia Stepanova a jej manžel Vitalij informovali Svetovú antipodgovú agentúru o možnom užívaní nepovolených podporných látok ruskými atlétmi. Obaja tvrdili, že dopingové praktiky boli dlhodobo úmyselne kryté a prehliadávané zo strany vlády a národnej antidopingovej agentúry. Odvolávali sa na nezávislé reporty, ktoré obviňovali laboratória v Rusku zo zámernej výmeny biologických vzoriek a krytia dopingu. Pravdepodobne najviac rezonovali reporty Richarda H. McLaren, športového právnika. Pôsobil ako nezávislá osobnosť pri investigácii obvinení z olympijských hier v Soči. Medzi jeho najvýznamnejšie odhalenie patrí tzv. ruský „bezpečnostný“ systém, ktorý chránil ruských atlétov pred pozitívnymi dopingovými testami.

Obvinenia voči dopingu v Rusku sa ale nevyskytli prvý krát. Už v minulosti, v roku 2012, sa ruská atlétka Darya Pischalnikova sama priznala k používaniu nepovolených podporných látok. O všetkom mala byť informovaná Ruská antidopingová agentúra, ktorá to vedome prehliadala. Pischalnikova to oznámila Svetovej antidopingovej agentúre a vyhlásila, že má záujem spolupracovať v zmysle „fair-play.“ Reakcia agentúry však bola pomerne šokujúca, keďže obvinenia nepovažovali za dostatočné a namiesto prešetrenia sa obrátili na Ruskú federáciu a následne Ruská atletická federácia suspendovala Pischalkinovu na obdobie 10 rokov.³² Kroky svetovej antidopingovej agentúry boli celosvetovo kritizované.

Prvá oficiálna zmienka o vyšetrovaní zo strany WADA sa objavila v novembri roku 2015, keď nezávislá komisia Svetovej antidopingovej agentúry, vedená bývalým prezidentom agentúry Dickom Poundom, našla v ruskej atletike „hlboko zakorenenú kultúru podvádžania“ podľa ktorej sa ruské štátne služby dohodli na podpore konzumácie nepovolených podporných látok. Komisia odporučila zákaz štartu ruských atlétov na medzinárodných podujatiach.

³² Boye, E. A kol. „Doping and drug testing. In: Science & Society. [online] 2017 [Citované 21.2.2020] Dostupné na internete: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.15252/embr.201643540>

Po publikácii výsledkov vyšetrovania, Medzinárodná asociácia atletických federácií suspendovala Ruskú atletickú federáciu a Svetová antidopingová agentúra vyhlásila Ruskú antidopingovú agentúru za nevyhovujúcu.

Následne v máji 2016 americký denník New York Times publikoval článok v ktorom tvrdil, že desiatky Ruských atlétov súťažiacich na Zimných olympijských hrách v Soči v roku 2014, boli súčasťou štátom riadeného dopingového programu. Súčasťou malo byť aj 15 medailistov. Prekvapivý bol údajný zdroj týchto informácií, ktorým mal byť Grigory Rodchenkov. Práve on pôsobil ako riaditeľ Ruskej antidopingovej agentúry, pôsobiaci na jej čele počas olympiády v Soči. Po úteku do Spojených štátov amerických podrobne popísal systém krytia dopingových prehrškov v Rusku. Všetko bolo údajne riadené ministrom športu Ruskej federácie Vitalijom Mutkom.

Následne, v júli v roku 2016 vznikla nezávislá komisia na prešetrenie obvinení publikovaných v americkom denníku New York Times. Táto komisia, vedená kanadským profesorom a športovým právnikom Richardom McLarenom, odhalila dôkazy o masívnom štátom riadenom dopingom v súvislosti s atlétmi na olympijských hrách v Soči. Ruský minister športu údajne prehliadal manipuláciu a výmeny vzoriek atlétov. Pri spätnej kontrole dopingových vzoriek z olympijských hier v Soči sa objavili mnohé nezrovnalosti, ktoré boli následne prešetrené. Výsledkom bolo šokujúce objavenie mnohých podporných látok vo vzorkách atlétov. Následne im boli odobrané získané medaily a mnohí z nich dostali doživotný zákaz štartu na olympijských hrách.³³

Keďže tieto obvinenia siahali až k Ruskej vláde, vyjadril sa k nim aj prezident Ruska, Vladimir Putin. Podľa neho boli obvinenia vykonštruované zo strany Spojených štátov amerických za účelom ovplyvnenia prezidentských volieb, ktoré sa v Rusku konali v roku 2018. Vo voľbách opätovne zvíťazil Vladimir Putin. Obvinenia Ruskej federácie mali byť reakciou na údajné zásahy do prezidentských volieb v Spojených štátoch amerických zo strany Ruskej federácie. Putin tieto obvinenia popiera.

V tom istom čase môžeme pozorovať nepokoje nielen na medzinárodnej športovej scéne, ale aj v ruských tímoch. Športovci sa navzájom začali obviňovať z brania podporných látok a vlastizrady.³⁴

³³ Duval, A.: The Russian doping scandal at the court of arbitration for sport: lessons for the world anti-doping system. In: The International Sports Law Journal. [online] 2017 [Citované 1.5.2020] Dostupné na internete: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40318-017-0107-6>

³⁴ Denník SME: *Zrada v ruskom tíme? O doping ruských bežkárov vraj informoval ich kolega.* [online] 2017. [Citované 1.5.2020]. Dostupné na internete: <https://sport.sme.sk/c/20694269/beh-na-lyziach-doping-soci-2014-legkov-cernousov-vylegzanin.html>

Komisia odporučila zákaz štartu ruských športovcov na Olympijských hrách v roku 2016 v brazílskom Rio de Janeiro. Medzinárodný olympijský výbor však rozhodol, že je na zodpovednosti každej federácie robiť rozhodnutia ohľadom účasti svojich športovcov na olympijských hrách. Napokon ruskí športovci štartovali skoro vo všetkých disciplínach, s výnimkou atletických disciplín.³⁵

Neumožnenie štartu v atletických disciplínach sa stretlo s rozporuplnými názormi širokej verejnosti, najmä preto, že v brazílskom Riu sa mala vrátiť k súťažnej kariére skokanka o žrdi, reprezentantka Ruska, Jelena Isinbajevová. Práve ona totižto získala medailu na troch predchádzajúcich olympijských hrách, ktorých sa zúčastnila. Má olympijské zlato z Atén 2004 a Pekingu 2008 a olympijský bronz z Londýna 2012. V auguste 2016 bola zvolená na obdobie 8 rokov do komisie športovcov MOV. Ako reakciu na zvolenie sa rozhodla ukončiť aktívnu športovú činnosť. V decembri 2016 sa stala prezidentkou ruskej antidopingovej agentúry Rusada.³⁶

Aj bez účasti atlétov sa Ruskej federácii na olympiáde darilo a v hodnotení krajín sa umiestnila na 4. mieste so ziskom 56 medailí, z toho 19 zlatých. Úspešnejšími boli len Spojené štáty americké, Veľká Británia a Čínska ľudová republika.

V auguste 2017 stále platil zákaz pre Ruských atlétov, no 19 z nich, ktorí mali preukázateľne čisté dopingové testy, mohlo štartovať na Majstrovstvách sveta v Londýne pod neutrálnou vlajkou. Následne v decembri toho istého roku Medzinárodný olympijský výbor suspendoval Ruský olympijský výbor a zakázal krajine štart na zimnej olympiáde v Pjongčangu v roku 2018.

Zároveň však povolil štart ruským športovcom, ktorý sa preukázu hodnoverným čistým dopingovým testom, súťažiť pod neutrálnou vlajkou. Nakoniec na olympijských hrách štartovalo 168 športovcov reprezentujúcich Olympijský tím Ruska. Menší počet športovcov spôsobil prepád v medailových tabuľkách a Rusko, alebo Olympijský tím z Ruska skončili v poradí krajín až na 13 mieste. Spolu získali 17 medailí, z toho len 2 zlaté. Medzinárodný olympijský výbor bol ochotný trest počas olympijských hier zmierniť a ruským športovcom malo byť povolené pochodovať na záverečnom ceremoniáli olympijských hier pod národnou vlajkou a nie pod vlajkou MOV.

Zo zúčastnených športovcov však dvaja spätne neprešli kontrolným testom a mali pozitívny dopingový nález – Alexander Krushelnitsky a Nadezhda Sergeeva. Neskôr však

³⁵ 7. Rio Olympics 2016: Which Russian athletes have been cleared to compete? [online] 2016 [Citované 1.5.2020] Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/sport/olympics/36881326>

³⁶ Исинбаева: РУСАДА выполнило требования WADA, но обманулось в ожидании справедливости events [online] 2017 [Citované 18.4.2020] Dostupné na internete: <https://tass.ru/sport/4733336>

arbitrážny súd uznal odvolanie Nadezhdy Sergeevi, na základe toho, že pozitívna vzorka pochádzala pravdepodobne z kontaminovaného produktu. Ruským športovcom však nebolo kvôli týmto nálezom dovolené vystúpiť na záverečnom ceremoniály pod vlajkou Ruskej federácie.³⁷

Následne vo februári 2018 bola zrušená suspendácia Ruska na základe toho, že dopingové testy ostatných reprezentantov z Pjongčangu boli negatívne.

V septembri 2018 výkonný výbor Svetovej antidopingovej agentúry hlasoval za obnovenie platnosti Ruskej antidopingovej agentúry ešte predtým, ako boli naplnené podmienky stanovené v Pláne dodržiavania predpisov. Tento plán zahŕňal aj žiadosť o poskytnutie prístupu k údajom uloženým v antidopingovom laboratóriu v Moskve.

Stalo sa tak v januári 2019, kedy agentúra získala všetky dáta, vrátane viac než 2000 vzoriek pochádzajúcich od atlétov z celej krajiny. Po preskúmaní vzoriek, v septembri 2019, Svetová antidopingová agentúra vo svojich vyhláseniach uviedla, že historické údaje poskytnuté antidopingovým úradom krajiny obsahovali nezrovnalosti. To znamenalo zároveň, že Ruská antidopingová agentúra čelí opätovnému pozastaveniu. Medzinárodná asociácia atletických federácií rozhodla o predĺžení zákaze štartu ruských atlétov na medzinárodných podujatiach, takže im opäť nebol umožnený štart na majstrovstvách sveta.

V novembri 2019 Svetová antidopingová agentúra odporučila aby Ruská federácia dostal štvorročný zákaz štartovať na olympijských hrách a iných významných medzinárodných podujatiach. Toto rozhodnutie malo byť súčasťou sankcií voči laboratóriu, ktoré údajne poskytlo nekompletné a upravené dáta. Minister športu Ruska, Pavel Kolobkov vyhlásil, že nezrovnalosti sú spôsobené technickými chybami a vylúčil akékoľvek vládne zásahy. Prezident Ruskej federácie, Vladimir Putin, potvrdil, že Rusko sa voči rozhodnutiu odvolá.³⁸

Dopingový škandál nám pomohol dokázať vzájomné prepojenie medzi politikou a športom v medzinárodných vzťahoch. Dokázal, že aj keď by mal byť šport vo svojom princípe apolitický, tak stále existujú krajiny v ktorých vysokopostavení štátni činitelia zasahujú do športu ako takého. Tento dopingový škandál zároveň ešte viac vyhrotil už aj

³⁷ Denník SME: *Ruský dopingový škandál nepoškodil olympiádu v Pjongčangu, tvrdí prezident MOV Bach*. [online] 2018 [Citované 21.2.2020] Dostupné na internete: <https://sport.sme.sk/c/20768485/bach-rusky-dopingovy-skandal-neposkrnil-zoh-2018.html>

³⁸ Homewood, B.: *Timeline of the Russia doping case*. [online] 2019 [Citované 21.2.2020] Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/article/us-sport-doping-russia-factbox/timeline-of-the-russia-doping-case-idUSKBN1YB0BH>

tak ostré vzťahy medzi svetovými veľmocami, Ruskou federáciou a Spojenými štátmi americkými.

4.6 Reakcie politikov a športovcov

Vladimír Putin

Prezident Ruska, Vladimír Putin, považuje kauzu za politicky motivovaný útok na Ruskú federáciu, ktorý je podľa neho v rozpore s Olympijskou chartou. Počas svojho prejavu zároveň vyhlásil, že Svetová antidopingová agentúra nevzniesla žiadne priame obvinenia na adresu národného olympijského výboru Ruska. Pokiaľ neexistujú žiadne priame dôkazy, športovci by mali reprezentovať pod vlajkou svojej krajiny. Je to špecifikované v Olympijskej charte. Pokiaľ nie je Rusku umožnený štart pod vlajkou Ruskej federácie, Svetová antidopingová agentúra porušila Chartu. Potvrdil, že Rusko sa voči rozhodnutiu odvolá.

Súhlasí však s tým, že vinníci musia byť potrestaní. Avšak trest by mal byť určený pre jednotlivcov a nie pre celé skupiny, v ktorých sú ľudia ktorí sa ničím neprevinili. Vyhlásil, že pokiaľ sa neuvažuje o treste pre jednotlivca, ale o kolektívnom treste, je vysoko pravdepodobné, že ide o politický útok a nie o snahu očistiť medzinárodný šport.

Dmitry Medvedev

Bývalý prezident a súčasný premiér Ruskej federácie, Dmitry Medvedev súhlasí s názorom súčasného prezidenta Vladimíra Putina. Tvrdí, že celé obvinenie je súčasťou anti-ruskej hystérie, ktorá sa v posledných rokoch stáva chronickou.

Yury Ganus

Súčasný prezident ruskej antidopingovej agentúry sa vyjadroval skepticky a vyslovil, že Rusko nemá nádej vyhrať odvolanie voči tomuto rozhodnutiu. Považuje to však za tragédiu, pretože práva čistých športovcov sú týmto rozhodnutím potláčané.

Reakcie športovcov boli plné smútku a hnevu. Napríklad zlatý medailista z olympiády v Pekingu, Aslanbek Khushtov, sa vyjadril, že zostal zaskočený týmto rozhodnutím. Športovci sa na olympijské hry pripravujú celý svoj život a je im odopretá možnosť súťažiť aj napriek tomu, že v živote neužívali podporné látky. Aj on, rovnako ako

politický predstavitelia Ruska, toto považuje za politickú záležitosť, ktorá so športom nemá nič spoločné. Rovnaký názor zdieľa napríklad aj profesionálny hokejista, Alexander Ovečkin.³⁹

³⁹ World reacts to Russia's four-year ban from major sporting events [online] 2019 [Citované 21.4.2020] Dostupné na internete: <https://www.news.com.au/sport/olympics/world-reacts-to-russias-fouryear-ban-from-major-sporting-events/news-story/8e90a42129ce634a49db3fe3e51650b8>

Záver

Výsledkom tejto práce je charakterizovanie, zadefinovanie a priblíženie problematiky športovej diplomacie. Práca objasňuje športovú diplomaciu ako novodobý fenomén, ktorý je v súčasnej dobe neodeliteľnou súčasťou zahraničného obrazu krajiny. Ukazuje spôsoby využitia športu na vyjadrenie svojich postojov a názorov a ukazuje prepojenie športu a zahraničnej politiky.

Zamerali sme sa aj na Medzinárodný olympijský výbor ako jednu z najstaších medzinárodných organizácií, ktorá prežila obe svetové vojny. Snažili sme sa priblížiť históriu výboru, členov, vrátane zastúpenia Slovenskej republiky.

Na príklade Ruskej federácie sme sa snažili dokázať ako politická situácia a politické názory dokážu ovplyvniť šport. Po druhej svetovej vojne bola situácia vo svete napätá a Spojené štáty americké ako aj Zväz sovietskych socialistických republík súperili o moc. Situácia medzi východným blokom a Západom sa vyostрила na toľko, že boli bojkotované olympijské hry, ktoré sú ako najväčším športovým sviatkom.

Prvý raz sa tak stalo v Montreale v roku 1976, kedy sa hier nezúčastnili africké krajiny. Dôvodom bola účasť Juhoafrickej republiky, ktorá bola vyšetrovaná pre podozrenia z rasizmu. Sovietsky zväz, ako organizátor nasledujúcich olympijských hier tento krok odsúdil.

Olympijské hry konajúce sa v Moskve v roku 1980 boli poznačené najväčším bojkotom v histórii olympiády. Hier sa nezúčastnilo až 65 krajín, vrátane Spojených štátov amerických. Dôvodom neúčasti bola reakcia na presun vojenských zložiek Sovietskeho zväzu na územie Afganistanu. Spojené štáty nielenže nedovolili svojim športovcom štartovať na olympiáde, zároveň vydali aj embargo na vývoz akéhokoľvek materiálu, ktorý by mohol Sovietskemu zväzu pri príprave hier pomôcť.

Nasledujúca olympiáda sa konala v roku 1984 v Los Angeles za účasti 140 krajín. Organizáciu sprevádzali mnohé, najmä finančné problémy a Sovietsky zväz mal množstvo požiadaviek na organizačný výbor hier. V septembri 1983 však Sovietsky zväz zostrelil Kórejské civilné lietadlo a štát Kalifornia, kde sa konali najbližšie olympijské hry žiadal aby bol udelený zákaz štartu športovcov zo ZSSR. Národný olympijský výbor Sovietskeho zväzu však namietal a požadoval, aby boli hry organizované v súlade s Olympijskou chartou, ktorá umožňuje štart všetkým športovcom. Následne vláda USA neudelila víza olympijskému atašé Sovietskeho zväzu, na čo ZSSR reagovalo vyhlásením o neúčasti

sovietskych športovcov na olympijských hrách v Los Angeles. Olympiáda sa konala, a aj napriek neúčasti Sovietskeho zväzu bola oslavou športu a olympijských ideálov.

Kompenzáciou pre sovietskych športovcov boli organizované súťaže Družba, na ktorých sa zúčastnilo takmer 2300 atlétov. Vysokú úroveň súťaží podčiarkuje fakt, že až v 28 olympijských disciplínach dosiahli atléti lepšie výsledky ako víťazi na OH 1984.

V nasledujúcich rokoch bola vyvíjaná iniciatíva na elimináciu vzniku podobných situácií. Americký televízny magnát Robert E. Turner prišiel s myšlienkou organizácie Hier dobrej vôle. Tieto hry mali za úlohu zmierniť napätie medzi znepriatelenými krajinami čo sa mu aj podarilo. Prvé Hry dobrej vôle sa uskutočnili v Moskve, čo sovietska strana privítala s nadšením.

V našej práci sme sa zamerali aj na súčasnú situáciu športovej diplomacie Ruska, a to najmä na prebiehajúcu kauzu ohľadne štátom riadeného dopingu. Ide totiž o najväčší škandál vo svete športu a športovej diplomacie od počiatku organizovania olympijských hier. Priblížili sme časovú os vyšetovania a analyzovali reakcie niektorých politikov na danú situáciu.

Ruská antidopingová agentúra je obvinená z manipulácie a falšovania vozriek atlétov. Všetko sa údajne dialo s plným vedomím ruskej vlády, keďže na čele celého programu podľa publikovaných informácií stál minister športu Ruskej federácie. Pre nezrovnalosti v dátach a niekoľko pozitívnych testov nemôžu ruskí atléti štartovať na medzinárodných podujatiach. Pri spätnej kontrole boli niektorým ruským športovcom odobraté medaily z olympijských hier v roku 2014 a zároveň im bol udelený doživotný zákaz štartovať na olympijských hrách a iných medzinárodných podujatiach organizovaných pod záštitou Medzinárodného olympijského výboru. Ruským športovcom, ktorí mali čistý dopingový test bolo umožnené štartovať na olympijských hrách v Pjongčangu v roku 2018 pod neutrálnou vlajkou, v rámci Olympijského tímu Ruska. Po analýze všetkých vozriek z laboratória však boli objavené ďalšie nezrovnalosti a v súčasnosti čelí Rusko možnému zákazu štartov na významných medzinárodných podujatiach po dobu 4 rokov. Ruský minister športu Pavel Kolobkov, označil nezrovnalosti za technické chyby a vylúčil akékoľvek vládne zásahy či prehliadanie dopingových prehreškov.

Politickí príslušníci Ruskej federácie, na čele s prezidentom Vladimírom Putinom, považujú celé vyšetovanie za politický útok na Rusko. Sám prezident vyhlásil, že neumožnenie štartu športovcov pod národnou vlajkou je porušenie Olympijskej Charty, keďže Svetová antidopingová agentúra a Medzinárodný olympijský výbor nikdy priamo

neobvinili Ruský olympijský výbor. Všetky obvinenia sa týkali čisto Ruskej antidopingovej agentúry Rusada. Taktiež mnohí športovci považujú toto rozhodnutie za kontroverzné a politicky motivované. Práve týmto športovcom majú byť upierané ich práva, keďže je možné, že aj napriek čistému dopingovému testu sa nebudú môcť zúčastniť vrcholových podujatí minimálne najbližšie štyri roky, čo je pre niektorých športovcov aj dĺžka ich profesionálnej kariéry.

Použité skratky

LAOOC - Organizačný výbor OH 1984 v Los Angeles

MOV – Medzinárodný olympijský výbor

NOV – Národný olympijský výbor

OH – Olympijské hry

OSN – Organizácia spojených národov

SCSA – Najvyššia rada pre šport v Afrike

TAC – The Athletic Congress, najvyšší športový orgán USA zodpovedný za Atletiku

USA – Spojené štáty americké

USOC – Národný olympijský výbor Spojených štátov

ZSSR – Zväz sovietskych socialistických republík

Zoznam literatúry

Knižné zdroje:

1. DOVALIL, J. a kol. 2004. Olympismus. Praha: Nakladatelství Olympia. 2004. 222s. ISBN 80-7033-871-7.
2. ESPY, R. 1981. The politics of the olympic games: with an epilogue, 1976-1980. Oakland: University of California Press. 1981. 238s. ISBN 978-05200-4395-4.
3. GREXA, J. 2011. Aké boli antické olympijské hry. Bratislava: Slovenský olympijský výbor. 2011. 47s. ISBN 978-80-89460-06-8
4. GUTTMANN, A. 2002. The Olympics: A History of the Modern Games. Champaign: The University of Illinois Press. 2002. 214s. ISBN 978-02-520-7046-4.
5. KOLÁŘ, F. 2006. Bojkot, nebo neúčast? In: Fragmenty dějin. Praha. Historický ústav AV ČR. 2006. s.595-608. ISBN 80-7286-102-6.
6. KUBÁLEK, D. – Müllerová, H. 1996. Kronika olympijských her 1896 – 1996. Praha: Fortuna Libri. 1996. 312s. ISBN 80-7176-317-9.
7. NYE, J. 2004. Soft Power: The Means To Success In World Politics. PublicAffairs; New Ed edition. 2004. 191s. ISBN 978-1586483067
8. POUND, R. W. 2006. Inside the Olympics: a Behind-the-Scenes Look at the Politics, the Scandals, and the Glory of the Games, Hoboken: John Wiley & Sons. 2006. 288s. ISBN 978-047083-8709.
9. PEPPARD, V., RIORDAN, J. 1993 PLAYING POLITICS: SOVIET SPORT DIPLOMACY TO 1992. JAI PRESS INC. 1993. 184s. ISBN 1-55938-525-1.

10. SAVADA, A.M. – SHAW, W. 1997. South Korea: A country Study, Washington, D.C.: Federal Research Division, Library of Congress. 1997. 408s. ISBN 0-8444-0736-4.
11. SENN, A.E. 1999. Power, Politics and The Olympic Games. Champaign: Human Kinetics. 1999. 315s. ISBN 978-08-801-1958-0.
12. ŠTULAJTER, I., ŠTULAJTER, M., BARTEKOVÁ, D. 2013. Športová diplomacia. Banská Bystrica: Belianum, 2013. 117s. ISBN 978-80-557-0693-1.

Internetové zdroje:

1. THE IRISH TIMES. 2001. Belgian Jacques Rogge elected IOC president [online] 2001 [Citované 1.4.2020] Dostupné na internete: <https://www.irishtimes.com/news/belgian-jacques-rogge-elected-ioc-president-1.390431>
2. Boye, E. A kol. 2017. Doping and drug testing. In: Science & Society. [online] 2017. [Citované 21.2.2020] Dostupné na internete: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.15252/embr.201643540>
3. Denník SME. 2017. *Zrada v ruskom tíme? O doping ruských bežkárov vraj informoval ich kolega.* [online] 2017. [Citované 1.5.2020]. Dostupné na internete: <https://sport.sme.sk/c/20694269/beh-na-lyziach-doping-soci-2014-legkov-cernousov-vylegzanin.html>
4. Denník SME. 2018. *Ruský dopingový škandál nepoškrnil olympiádu v Pjongčangu, tvrdí prezident MOV Bach.* [online] 2018 [Citované 21.2.2020] Dostupné na internete: <https://sport.sme.sk/c/20768485/bach-rusky-dopingovy-skandal-neposkrnil-zoh-2018.html>
5. Duval, A.. 2017. The Russian doping scandal at the court of arbitration for sport: lessons for the world anti-doping system. In: The International Sports Law Journal. [online] 2017 [Citované 1.5.2020] Dostupné na internete: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40318-017-0107-6>
6. Freeman, Ch.W., Marks, S.: Diplomacy [online] [Citované 14.1.2020] Dostupné na internete: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy>
7. Homewood, B. 2019. Timeline of the Russia doping case. [online] 2019 [Citované 21.2.2020] Dostupné na internete: <https://www.reuters.com/article/us-sport-doping-russia-factbox/timeline-of-the-russia-doping-case-idUSKBN1YB0BH>

8. Chappelet, J., Kübler-Mabbott, B. 2008. The International Olympic Committee and the olympic system , The governance of world sport [online] 2008 [Citované 1.5.2020] Dostupné na internete:
https://www.researchgate.net/publication/292529037_The_International_Olympic_Committee_and_the_olympic_system_The_governance_of_world_sport
9. Исинбаева: РУСАДА выполнило требования WADA, но обманулось в ожидании справедливости events [online] 2017 [Citované 18.4.2020] Dostupné na internete: <https://tass.ru/sport/4733336>
10. Medzinárodný olympijský výbor: The organisation. [online] [Citované 25.4.2020] Dostupné na internete: <https://www.olympic.org/about-ioc-olympic-movement>
11. Murray, S.: Sports-diplomacy: a hybrid of two halves. [online] [Citované 14.3.2020] Dostupné na internete:
<http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf>
12. Olympism and the olympic symbol [online] [Citované 16.12.2019] Dostupné na internete: https://www.olympic.sk/sites/default/files/field_media_file/2019-03/1.%20Olympism%20and%20the%20Olympic%20symbol%20-%20Principles%20and%20usage%20guidelines.pdf
13. Rio Olympics 2016: Which Russian athletes have been cleared to compete? [online] 2016 [Citované 1.5.2020] Dostupné na internete:
<https://www.bbc.com/sport/olympics/36881326>
14. Souček, L.“ Novoveké olympijské hry – Hry olympiád od Atén 1896 po Peking 2008 v kontexte vývoja medzinárodného olympijského hnutia, 2011, [online] Dostupné na internete: <http://docplayer.org/24389183-Hry-olympiad-od-aten-1896-po-pekings-2008-v-kontexte-vyvoja-medzinarodneho-olympijskeho-hnutia-lubomir-soucek-edicia-oly-m-p-i-z-m-u-s-v-p-r-a-x-i.html>

15. Starrs, Ch. 2006. Goodwill Games. [online] 2006 [Citované 18.2.2020] Dostupné na internete: <https://www.georgiaencyclopedia.org/articles/sports-outdoor-recreation/goodwill-games>
16. The international olympic committee [online] [Citované 1.3.2020] Dostupné na internete: <https://www.olympic.org/about-ioc-olympic-movement>
17. The International Olympic Committee (IOC) [online] [Citované 18.2.2020] Dostupné na internete: <https://www.encyclopedia.com/sports/sports-fitness-recreation-and-leisure-magazines/international-olympic-committee-ioc>
18. World reacts to Russia's four-year ban from major sporting events [online] 2019 [Citované 21.4.2020] Dostupné na internete: <https://www.news.com.au/sport/olympics/world-reacts-to-russias-fouryear-ban-from-major-sporting-events/news-story/8e90a42129ce634a49db3fe3e51650b8>